

“Ehl-i Kitab’ın kestiği” meselesi

Venezuela Caracas’tan Servet Küçükyavuz: “Ben Venezuela’da yaşayan bir Müslüman’ım. Bilmek istediğim konu, burada Müslüman kasap bulmak çok zor. Yani hep Hristiyan kasapları var. Acaba onlardan alacağım et ve tavuk caiz midir? Şimdiden Allah sizden razı olsun.”

Kendilerine Ehl-i Kitab denilen Yahudi ve Hristiyanların yiyeceklerinin Müslümanlara helâl kılındığını şu âyet beyan ediyor: “Bu gün size temiz olanlar helâl kılındı. Kitap verilenlerin yiyeceği size helâl; sizin yiyeceğiniz de onlara helâl kılındı.”¹

Bu âyette öncelik temiz olanlara verildiğine göre, domuz eti, kan, leş, şarap... vs. Kur’ân’ın ismen haram kıldığı yiyecek ve içeceklerin dışında Ehl-i Kitab’ın yiyecekleri Müslümanlara helâldir. Ehl-i Kitab’ın dışlanmaması, mümkünse Müslümanlarla yakınlaşma fırsatlarının kollanarak tebliğ kapısının açık bırakılması bu teşrînin hikmetlerinden yalnız birkaçı olabilir.

Ehl-i Kitab’ın kestiğinin yenmesi meselesine gelince; bu konuda âlimler bazı ölçüler koymuşlar. Bunlardan birisi, kesimi yapanın keserken Allah’ın adını anmasıdır. Ancak, kesenin Ehl-i Kitab olduğu nazara alındığında, kesimde Allah’ın adının anılıp anılmadığının bilinmesinde zorluk vardır. Bu bakımdan İslâm Fukahâsı, Ehl-i Kitab kesimlerinde Allah’tan başkasının adının anılmadığının bilinmesini, kesimin helâl olmasında yeterli görmüşlerdir. Meselâ, bir Hristiyan’ın açıktan “İsa”nın veya “Mesih”in adıyla ya da “üçünün üçüncüsünün” adıyla kestiği bilinen hayvan ittifakla yenmez. Ancak keserken ne söylediği bilinmeyen bir Hristiyan’ın kestiği yenilir. Bu durumda Allah’ın adını anmış olabileceği şeklinde hüsn-ü zan gösterilir; kendisi Allah’ın adıyla alır ve yer.² Kesimde ne söylediği işitilmeyen bir Müslüman’ın kestiği de, hüsn-ü zan mümkünse yenir.

Tarih sürecinde Hristiyanlar, Yahûdîlere nazaran daha çok şirk içinde bulundular; Hazret-i İsa’ya (as) ve Cibrîl-i Emîn’e Ulûhiyet izâfe ettiler, tevhid dinine teslis inancını karıştırdılar. Geçmişte Hristiyanların aynı zamanda “müşrik” olduğu da dikkate alındığından, kesimde teslis inancına dayalı bir deyim kullanıp kullanmadığına bakılıyor idi; açıktan kullandığı bilinmiyor ise, yani kesim esnasında

açıktan Allah'ın adı yerine İsa'nın adını andığı bilinmiyor ise, âyetin hükmü açık ve bağlayıcı olduğundan, hüsn-ü zan yapılarak kestiği helâl sayılıyordu.

Ancak günümüzde genel itibariyle Hristiyanların teslis inancını sorguladıkları, daha çok tevhid inancına doğru bir yaklaşma gösterdikleri ve en azından Allah'ın "bir" olduğuna genel çerçevede inandıkları bilinmektedir. Bu bakımdan günümüz Hristiyanlarının kestiğinin helâl olduğuna hükmetmek hususunda, eskiye nazaran daha haklı konumda olduğumuz söylenebilir. Bu durumda Hristiyanların yaptıkları kesimler için, genel ölçümüzle; Allah'tan başka birisi adına kesildiğini açıkça bilmediğimiz hayvanların, hüsn-ü zan gösterilerek yenilmesi helâldir diyebiliriz.

İslâm Fukahâsının Ehl-i Kitab'ın kestiğinin helâl sayılması için koyduğu kriterlerden birisi de, boğazlama şekli ile ilgilidir. Ehl-i Kitab, hayvanı Müslümanların usûlüyle kesmiş olmalıdır, yani keskin bir âletle boğazını keserek kanını akıtmış olmalıdır. Bayıltilan hayvanların, boğazı kesilerek ölmeden kanı akıtılıyor ise, yenilmesi kerâhetle beraber câizdir.

Mâlikîlerden bir grup âlim, Ehl-i Kitab kesiminin bize helâl olması için, kesimin kendi dinî kurallarına göre yapılmasını yeterli bulmuşlardır. Meselâ, Mâlikî âlimlerden Kâdî İbn-i Arabî yukarıdaki âyeti şöyle tefsir ediyor: "Avin ve ehl-i Kitab'ın yiyeceklerinin, Allah'ın helâl kıldığı temiz yiyeceklerden olduğuna bu âyet delildir. Allah Teâlâ zihinlere gelen şüpheleri ve vesveseli düşünceleri silmek için bunu tekrarlamıştır. 'Tavuğun boynunu bükerek onu öldüren, sonra da pişiren Hristiyan ise bu yenir mi, veya yiyecek olarak bu ondan alınır mı?' diye bana sordular. Şöyle dedim: 'Yenir. Çünkü bu onların papazlarının ve din adamlarının yiyeceğidir. Bu bize göre helâl bir boğazlama şekli değilse bile; Allah onların yiyeceklerini bize mutlak olarak helâl kılmıştır. Allah'ın haramdır dedikleri dışında; dinlerine göre helâl bildikleri şeyler bize de helâldir.'³

Nitekim Hazret-i Âişe (ra) bildirmiştir ki: "Bazı kimseler: 'Yâ Resûlallah! Bir takım insanlar bize kesilmiş et getirmektedirler. Hayvan boğazlanırken üzerinde Allah'ın isminin anılıp anılmadığını bilmiyoruz. Bu duruma ne buyurursunuz?' diye sordular.

"Resûl-i Ekrem Efendimiz (asm): 'Bismillah deyiniz ve yiyiniz' buyurdu. Et getirenler yeni Müslüman olmuşlardı."⁴

Burada biz genel bir çerçeve çizecek olursak; mümkünse, Müslümanların kesim şartlarına riâyet ettiğini bildiğimiz iş yerlerinden et almakta fayda var. Bu mümkün olmadığında; üzerinde Allah'ın adı anılarak veya en azından Allah'tan başka birisi adına kesilmemiş olduğunu bildiğimiz, Ehl-i Kitab'ın kendi dinî kurallarına göre

boğazlayıp kanını akıtarak kestiğı hayvanların etlerini yemek caizdir.

Dipnotlar:

1- Mâide Sûresi, 5/5

2- F. Hindiyye, 11/438

3- İbnu'l Arabî, Ahkâm'ul-Kur'ân, II/556

4- Buhârî, Tevhîd, 13; İbn-i Mâce, Zebâih, 3174